

ACC. N.R. M. 7456 : 1-18.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: Redaktör
Socken: Höganäs S t a d. Berättat av: Richard Brodin
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

Adress: Storgatan 72, Höganäs. Födelsedag: 14/8.

Nyåret.	s. 1.
Trettondagen.	s. 2.
Tjugondagen.	s. 3.
Fastlag.	s. 4.
Påskan.	s. 5-6.
Valborgsmässoafton och 1:a maj.	s. 7.
Pingst.	s. 8.
Midsommar.	s. 9.
Mikaeli marknad.	s. 10.
Mårten.	s. 11.
Lucia.	s. 12.
Julen.	s. 13-15.
Språkliga uttryck.	s. 16.
Baler på Schweitz.	s. 17.
Lottningsmåndag i gruvorna.	s. 18.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. M. 7456 :/.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter "elin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Redaktör Brodin
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nyåret.

- Hur firades nyårsdagen?
- Man gick i kyrkan, och sedan önskade de äldre Gott Nytt År hos kyrkoherden, varvid denne bjöd på kyrkkaffe.
- Sköts det nya året in?
- Ja, det gjorde det visst.
- Tog man inga vädermärken?
- Nej.
- Förekom inte heller årsgång?
- Nej. Jag har aldrig hört talas om någon som gick adergång här uppe.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7456:2.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e Adress:

Söcker: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Redaktör Brodin

Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trettondagen.

- Förekom aldrig stjärngossar?
- Nej, det minns jag inte.
- Lagades aldrig särskild trettondagskaka?
- Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. Ma 7456:3

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e Adress:

x ~~Socken~~ x H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Redaktör Brodin

Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tjugondagen.

På tjugondagen plundrades granen. Och sedermera arrangerade
Schweitz Knutsbaler, på hotellet, vilka voro mycket uppskattade.
/Se "Baler på Schweitz", särskilt blad/.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 7456 : 4

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: x H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Redaktör Brodin
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fastlag.

-Hur firades fastan?

-Med bullar utan fyllning samt varm mjölk. Dessa äts på måndagen. Och så slog vi katten ur tunnan på flera ställen. Flaskar innehöll en slant, aldrig någon levande katt. På prästens äng slog vi ungdomar också dunk, vilket tillgick på så sätt att en stor flaska med en slant i hängdes upp i ett snöre i en gren. Så band vi för ögonen på dem som skulle slå. Var och en fick gå fram och slå på dunken. Det hela var ett sätt att slå katten ur tunnan. I fiskelägena t.ex. Mölle korades kattkung. För 10 år sedan hade de kattagillen på torget i Mölle. Men när vi slog i min barndom hade vi inga gillen efteråt.

-Förekom fastlagsris?

-Nej. Inte så att vi satte inomhus, men de risade varandra. Man skulle haris på sängen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7456:5

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Luggude Adress: _____
Söcken: Höganäs Stad Berättat av: Redaktör Brodin
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Påskan. I.

-Kände ni till innebörden i dymmeln?

-Ja.

-Hur firades påskan i övrigt?

-På skärtorsdagen klippte vi ut rakor och kvastar, vilka vi satte en knappål. Sedan hängde vi dessa figurer på folk. Bokhandlare Nordstrand gick t.ex. en gång genom hela samhället med en sådan, och det tyckte vi ungdomar var förfärligt roligt. Han själv tyckte däremot inte att det var vidare roligt, när han fick höra talas om det.

-Förekom påskris?

-Nej. Men ägg färgades med naturfärger, såsom lökskal.

-Använde ni inte också hundkex och mossor?

-Nej. Men äggrollning var mycket vanligt. Det förekom t.o.m. i prästgården på stora salen i andra våningen. Där rullade hela familjen. Men annars rullades vanligtvis ute. Den som slog till ägget, fick hela ägget. De åt ibland de hårda äggen, som de vunnit i spelet.

-Hade ni inte något uttryck för knäckta ägg?

-Nej. -Så småningom försvann äggrollningen. Det blev modernt med kulrullning i stället, och takpånan och sanden försvann från gatuvilden. Nu har kulrullningen också försvunnit. Sannolikt har den trängts ut av fotbollen.

-Förekom särskild påskgröt?

-Nej.

-Hade ni lutfisk till påsk?

-Nej.

-Påskeldar?

-Nej.

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 7456:6

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Redaktör Prodén
* Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVPåskens forts. 2,

Skärtorsdagen var det vanligt att gå till nattvarden.
Långfredagen firades i stillhet. Nere i fiskläget flaggades på halv stång ända tills för ett par år sedan. Vi gjorde det också till bara för något år sedan. Så högtidligt var det på långfredagen. Jag minns att Johan P. Olsson flaggade i fjol på sin fabrik. /Om flaggning på halv stång 1941, se särskilt uppteckningsblad/

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7456:7

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: L u g g u d e Adress:
 xxSocken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Redaktör Prodén
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Valborgsmässoafton och 1:a maj.

-Siste april försiggick det s.k. majsjungandet. Barn sjunger maj än i dag här uppe, men förr var det framför allt havlvuxna och äldre som gick omkring och stämde upp majvisan. Pojkarna kom med sina korgar och fick ägg eller pengar i husen och ute i gårdarna runt omkring. De som hade harmonika hade bäst tur. De sjöng majvisan. Fick de ägg, vilket de oftast fick, tackade de med en tacksägelsevers. Gav man dem ingenting, kunde man riskera att få höra en nidvisa.

-Förekom majeldar?

-Nej. Det var mest på danska sidan. Men vi drack mörk i benen.

-Drack ni sav i skogen också?

-Nej, inte utom det att vi brukade tappa sockerlönningar för att smaka på saften. Efter majsjungningen hade vi äggagille med stora äggkakor.

-Drack ni toddy då?

-Nej, aldrig. Det var endast de vuxna. Vi delade också äggen, liksom pengarna. Oftast fick vi ett helt tjog eller mera. Folk nekade sällan. Men det uppstod snart opposition mot majsjungandet. Det hela blev en osed. De kom sent på natten, och sångarna inkräktade på varandras områden. Inom varje by hade de ju minst ett majsångarlag, och när det kom flera lag och tiggde, opponerade sig folk.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7456:8

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Redaktör Prodin
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Pingst.

-Hur firades pingsten?

-Alltid med utflykter till Haga vid Arild. Pingstdagen skulle man till Skallebacken i Mölle, 2 dag pingst till Haga. Det fanns en särskild visa om dessa pingstutflykter. Skallebacken ansågs ha varit avrättningsplats. Till Haga tar folk alltjämt 2 dag pingst. Det finns en domarring i närheten, och där växer rätt mycket mysk.

-Förekom särskilda pingstbrudar, alltså unga flickor som kläddes ut sig till brud?

-Nej. Men vi tog in löv inomhus, dock inte så mycket som vid 1:a maj.

-Förekom pingstgröt?

-Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 7456:9

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Luggude Adress:
*Söeken: Höganäs Stad. Berättat av: Redaktör Brodin
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Midsommar.

- Förekom midsommareldar här uppe?
-Nej, de brände inte eldar då heller. Men folk brände kveg, d.v.s. ogräs på åkrarna.
-Har man aldrig haft någon annan benämning än midsommar, t.ex. S:t Hans e.d.?
-Nej
-Förekom midsommarbrudar?
-Nej. Endast majstänger, och dessa voro förlagda till Tivoli-parken eller Sjöcronas park, som man också kallade den för. Spelmännen spelade då upp till dans och ungdomen samlades i stora skaror och dansade i det fria till långt ut på natten. I Väsby fanns ingen majstång. Men på Bondhögen nere vid sjön hade de också majstång. Invånarna i Väsby gick därför till Höganäs eller Ryd som det hette då för att fira midsommarafton. Stängen i Tivoli restes av Bolagets arbetare. Den var mycket stor. Där samlades både arbetare och tjänstemän.
-Hade man inga små stänger?
-Inte i min tid.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

7456:10

Landskap: S k å n e Upptecknat av: walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Redaktör Prodin
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mikaeli marknad.

Mikaeli marknad var en stor dag för Kullen. Det var stormarknaden. Dit skulle alla. På Övre torget voro alltid salustånden uppställda, men nöjesfältet bytte plats allt som oftast.

-Var låg nöjesfältet?

-1. på Tivolivången, 2. vid kyrkan 3. på fria fält där det passade. På oktobermarknaden skulle drängar och pigor förses med kläder. Det var den bästa annonsperioden för vår tidning. Alla annonserade då. På Hotell Schweitz arrangerades särskilda Mikaelibaler. Mikaelibal eller marknadsbal var de vanligaste benämningarna. Och så kom det ju cirkusar hit, bl.a. Cirkus Madigan, Cirkus Orlando m.fl.

-Fanns särskilda hästställen för de som kom till marknaden?

-Ja, hos handlanden Carl Fries, Rydström och på Hotell Höganäs men däremot inte hos Schweitz.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 7456 : 11

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: redaktör Prodin
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsbj

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mårten.

-Hur firades Mårten?

-Vid Mårten hade vi alltid gås hemma hos oss.

-Lutfisk?

-Nej. I Bölsåkra föddes upp mycket med gäss. Det importerades också mycket pommerska gäss, vilka gick hela vintern på stubbåkrarna, så att de blevo riktigt feta till Mårten. Berliner-Nilsson, en dansk hästhandlare - och skojare - hade mycket hästaffärer med Tyskland på den tiden men försökte också handla med gäss och säkert med stor framgång. Han prejade bort 1,000 gäss, vilka enligt vad han själv påstod "danskarna tyvärr inte kunde ta emot just då". När vagnen öppnades voro gässen halv-döda.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 7456:12

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e

Adress:

~~Socken~~ Höganäs Stad. Berättat av: Redaktör Brodin

Uppteckningsår: 1941

Född år 1885 i Väsby

Lucia

var förr inte alls känd här i Höganäs.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7456:13

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: L u g g u d e Adress:
 x~~Socken~~ H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Redaktör Brodin
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen. I.

Vi doppade i grytan på dan före julafton, i spadet, som skin-
 kan koktes i Jades brödet och det kallade vi för muljebröd.
 Dessutom åt vi kokt korv. På julafton åt vi fisk, skinka och
 gröt. Till gröten rimmades. Och så dansade vi kring granen.

-Varifrån fick ni granen?

-Granen köpte vi av kringresande göingar, som sålde sådana.

-Var det allmänt med granar?

-Nej. Det var det inte. Min far var folkskollärare. Det var prästen,
 klockaren och några till som hade. I arbetarfamiljerna sakna-
 des nog i allmänhet julgranen åtminstone i äldsta tid, efter
 vad jag hört sägas. I granen hade vi ljus, köpta, mest röda till
 färgen. På 90-talet voro julgransljusen i allmänhet kulörta.

-Hur firades julen för övrigt?

-Under vintern rymdes skolsalarna ut och vi kunde använda
 salarna till julstuga. Så gick vi alltid i julottan.

-Äkte ni aldrig dit?

-Nej, vi gick. Men det var rätt allmänt att folk satte ljus
 i fönstren, den seden förekom även i arbetarhem. Hela kyrkbyn
 /Väsby/ var upplyst på juldagsmorgonen. Det var en gammal
 tradition med illumineringen. Till Väsby hörde bl. a. denna
 del/alltså där Red. Brodin nu bor, Storgatan 72/, så höganäs-
 borna gick i kyrkan hos oss. I kyrkan var sålunda mittskeppet
 avsett för Väsby församling höganäsbänkarna fanns i norra
 skeppet och i södra skeppet voro platser reserverade för
 invånarna i Ingebysträde, Hustofta och Esperöd. Det fanns en
 bestämd indelning i kyrkan, så att var och en visste var han

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. Me. 7456:14.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
*Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Redaktör Brodin
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen forts. 2.

eller hon skulle sitta.

-Ringde man in julen?

-Det kommer jag verkligen inte ihåg. Men folk brukade skjuta in julen med puffertar. Ännu allmänna var det ute på landsbygden.

-Hur tillbragtes juldagen?

-Sedan man varit i julotta gick man helt enkelt inte ut. Man stannade hemma i stillhet.

-Förekom inga julkalas?

-Jo. På juldagens kväll kom klockarens familj och ungdomen i prästgården till oss men på annandagen var vi alltid i prästgården. Då spelade vi mycket pantomimer. Prästens ungdom satte fart på dessa tillställningar. Vi klädde ut oss.

-Vad spelade ni för något?

-Jag minns en sak, och det var "Farbror Frans".

-Klädde ni aldrig ut er och gick ut i gårdarna?

-Nej. Utklädningsarna försiggick inom slutna dörrar. Vi agerade aldrig julaspöken. Inte heller förekom några som voro utklädda till tomtar. Det är först i senare tid, som den seden tagit fart.

-Hur hade ni det ordnat med julklapparna?

-Vi lade dem i en tvättkorg, som stod under granen.

-Kastades aldrig klapparna in?

-Nej.

-Hade ni halm på golvet?

-Aldrig. Men ingen fick lov att bära ut julen. Var och en som kom skulle trakteras, om än med aldrig så litet. En sak som åtminstone hemma hos oss var intimt förknippad med julen var

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

7456:15

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin.....
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d. Berättat av: Redaktör Brodin.....
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen forts. 3.

att vi skulle hugga upp bränsleförråd. Det var vårt första jul-
jobb när vi kom hem från skolan.

-Hade ni inte någon speciell julstock?

-Nej.

-Bakades till julen?

-Om det bakades? Jo, det vill jag lova. Vi hade julbak där hemma
i en gammaldags ugn, som eldades upp inuti. Ugnen låg i en fri-
liggande ekonomibyggnad.

-Vad bakades?

-Först och främst stora förråd av vanligt bröd. Vidare peppar-
kakor, klenetter men inte rån. Hos prästens brukade de däremot
alltid baka rån. Julölet bryggdes också hemma, men sedan uppstod
svagölsbryggerierna.

Mina gladaste julminnen har jag nog från julkalasen. Jul-
kalas förekom runt omkring i byn, bl.a. hos Lars Jonsson i
Jössarp och Johannes Pers i Hustofta. Då dansade vi till fiol
och harmonika. När André hade farit till nordpolen sjöng vi
en visa "Vill ni köpa tändstickslådor, tändstickslådor".

-Vad dansade ni?

-Pas de quatre, 2-stegsvals, polka och française. Egentligen var
det lundensarna som introducerade den sistnämnda dansen. Halén
från Lund anförde françaisen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 7456:16

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Luggude Adress:
~~Soeken~~ Höganäs Stad. Berättat av: Redaktör Brodin
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Språkliga uttryck.

Här i Höganäs säger många människor t.ex. Modellör Hamberg och Vaktmästare Nils Svensson ha b b e l d r a s s. En person sade det t.o.m. på ett sammanträde i Stadsfullmäktige. Med häbbeldrass menar man sammelsurium.

För det andra tillägger man ofta "så kallat" såsom bekräftelse på en sak. Man säger t.ex. "min svärmor så kallat", "min gumma så kallat" etc.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7456 :17

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
~~Söcken~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Redaktör Brodin
Uppteckningsår: 1941 Född år 1885 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Baler på Schweitz.

Schweitz arrangerade särskilda baler på tjugondagen och vid Mikaeli marknad. Se här i första numret av Höganäs Tidning en annons:

Bal anställes
å Höganäs Gästgivargård
söndagen den 18 dec. 1887
kl. 5 till 10 e.m.
H.W.Schweitz.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 7456:18

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e

Adress:

~~xxxxxxx~~ Höganäs Stad.

Berättat av: Redaktör Brodin

Uppteckningsår: 1941

Född år 1885 i Väsbj.

Lottningsmåndag i gruvorna.

Varje arbetare nere i gruvan hade en pinne, som kallades fårabogen, fiolen, lathund, fisk, baggalår o. s. v. Dessa lades på lasset, och fogden lade sedan alla pinnarna i ett skåp när lasset kom upp, så att han kunde veta vem som brutit kolet som var i lasset.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!